

Historical examples

Kako je punk rock spremenil civilno družbo in demokratizacijo v Sloveniji

Podobno kot v Veliki Britaniji in v drugih zahodnih državah je imela punk rock glasba tudi v Sloveniji v času politične tranzicije velik vpliv na mlade generacije. Punk rock je imel ob koncu 70-ih in 80-ih let prejšnjega stoletja v Sloveniji tako posebno mesto zaradi svoje konfrontacije z estetsko dominantno, državno odobreno, komercialno, mainstreamovsko pop glasbo, v 1990-ih letih pa zaradi alternative privatizaciji, denacionalizaciji in neoliberalnemu kapitalizmu. Toda v 1970-ih je rock glasba postala sestavni del mainstream kulture v Jugoslaviji, v teh letih se je v Sloveniji pojavila in razvila močna lokalna pankovska scena, ki je postala precej več kot zgolj glasba. Kot jo opisujejo Slavoj Žižek in drugi vidni slovenski intelektualci, je punk scena tistega časa postala način izražanja nečesa »alternativnega«, pobeg pred (blagim) totalitarizmom in družbeno sceno. Pripomogla je k razvoju močne (in glasne) civilne družbe, ki je prispevala k procesom demokratizacije v 1980-ih letih. Kot v svoji doktorski disertaciji piše dr. Rajko Muršič, pa so pri tem igrali pomembo vlogo tudi mladinski klubi.

Izstopal je eden izmed njih, nekje na severnem obrobju Slovenskih Goric, v izrazito ruralnem okolju ob meji z Avstrijo. Mladinski in rock klub Trate, hiperaktivno središče hiperurbane kulture, je bil v 80-ih letih prejšnjega stoletja znan kot najboljši punk-rock klub na območju bivše Jugoslavije. Klub, ki so ga samoorganizirali mladi, je bil nekakšen subkulturni spomenik, v veliki meri povezan z najslavnejšim alter bendom med takratnimi severovzhodnimi »plemeni« – Centrom za dehumanizacijo (CDZ).

CDZ je izkoristil priložnost, da na zasebnem ozemlju vzpostavi svoje lastno »svobodno ozemlje« kot suverena institucija. Februarja 2005 je CDZ izvedel koncert v živo na nacionalni televiziji, kjer so predstavili pesmi, kot so »Kri«, »Kupi gnoja«, »Nimam dnara« in »Express Yourself«. »Zadnja pesem je bila besedilno in vizualno najučinkovitejša: zapeta je bila a capella, s spremljevalnimi pevci z lepilnim trakom na ustih. S kombinacijo telesnega izražanja in mrmrajočega hrupa je bilo ustvarjeno sporočilo: po prelivanju krvi kupiš sranje, če si brez denarja, v vsakem primeru pa te interpelirajo sile neoliberalnega kapitalizma, ki jih simbolizira slogan v angleškem jeziku. Paradoks: lahko in moraš se izraziti, a za to boš moral plačati. Če si brez denarja, lahko samo kričiš, pa vendar si nem, zadušen,« piše Rajko Muršič.

Center za dehumanizacijo – zgodovinski mladinski punk rock bend

Niso se ukvarjali le z glasbo, temveč tudi z izdelovanjem plakatov, snemanjem in objavljanjem videov, fotografiranjem, VJ-anjem in izdelovanjem značk. Na njih so bili različni motivi, na primer obraz brez ust, Karl Marx ali »Vojaki so bratje« ... Na njih so natisnili tudi naslove najbolj odmevnih pesmi, ki so jih izvajali, na primer »Bodočnost je v naših rokah!, Bodimo vsi borci!«.

Kot kulturni fenomen tistega obdobja je skupina leta 1987 prejela prestižno alternativno nagrado – Zlato ptico, priznanje ustvarjalcem in izvajalcem za izjemne dosežke na različnih področjih kulturnega ustvarjanja.

Festival without Borders: <https://www.youtube.com/watch?v=QKpGmhBcme4>

Ena njihovih starejših pesmi (»Zmaga«): <https://www.youtube.com/watch?v=KdmgblgBiE0>

Facebook stran skupine: <https://www.facebook.com/CZD-193449350275/>

Zgodovinski navdih iz leta 2021

»Danes je upor mladih usmerjen proti potrošniški družbi in dobičku kot temeljnemu elementu dehumanizacije sodobne družbe. Prejšnje generacije so se upirale ideološkemu socializmu, sedanje pa se upirajo potrošništvu« (Lozar 2010: 19–20). Ena takšnih nedavnih mobilizacij, pri kateri so mladi uporabili kreativne načine za ozaveščanje in vplivanje na javno mnenje, je bila pred referendumom o novem zakonu o upravljanju voda leta 2021. Glavni razlog za referendum je bila sporna določba, ki je dovoljevala gradnjo objektov, vključno s hoteli, trgovinami in restavracijami, v bližini morja, rek in jezer. Gibanje Mladi za podnebno pravičnost je pred ljubljansko mestno hišo organiziralo performans s sporočilom: »Kako bo videti naša prihodnost v primeru sprejetja sprememb zakona o vodah. Mladi smo preživljali sproščeno poletno popoldne ob vodi (simbolično prikazana z bazenom), ki ga nemarno prekinejo politiki, ki nas želijo zabetonirati. Z akcijo smo želeli prikazati grožnjo, ki jo prinašajo spremembe zakona o vodah za prihodnost.« Zakon je zavrnilo 87 odstotkov tistih, ki so se udeležili referenduma, pri čemer je bila mobilizacija mladih volivcev najvišja doslej.

Performans akcija »Zabetonirani«. Foto: BoBo/Žiga Živulović ml., vir: MMC RTV Slovenija.

Viri:

https://mlad.si/uploads/analizeinraziskave/Napravi%20sam_nevladna_samonikla_prizori%C5%A1%C4%8Da_UL_FF_EIKA_2011.pdf

https://books.google.si/books?id=IBqz5MsKSLoC&pg=PA188&lpg=PA188&dq=rajko+mur%C5%A1i%C4%8D+punk+anthropology&source=bl&ots=vXAA_Uso-&sig=ACfU3U2cxuSd2i_5xbysVYNhIAxIpppJQQ&hl=en&sa=X&ved=2ahUKEwj7ucjcorr3AhWTr4sKHWdSCI4Q6AF6BAghEAM#v=onepage&q=rajko%20mur%C5%A1i%C4%8D%20punk%20anthropology&f=false

https://sl.wikipedia.org/wiki/Center_za_dehumanizacijo

https://www.rtv slo.si/okolje/referendum-2021/mladi-za-podnebno-pravicnost-z-akcijo-pozvali-k-udelez_bina-referendumu/586833

